

ACTA ONOMASTICA

Ročník LXI
Číslo 1

2020

Vedoucí redaktor / Editor-in-chief:

Pavel Štěpán

Výkonné redaktorky / Executive editors:

Žaneta Dvořáková, Soňa Wojnarová

Členové redakční rady / Editorial board:

*Ondřej Bastl, Pavel Boháč, Jaroslav David, Milan Harvalík, Petr Charvát,
Helena Karlíková, Miloslava Knappová, Karel Komárek, Jiří Martínek,
Jana Matušová, Marie Nováková, Libuše Olivová-Nezbedová,
Jana Pleskalová, Robert Šimůnek, Rudolf Šrámek*

Členové mezinárodní redakční rady / International editorial board:

*Maria Giovanna Arcamone, Laimute Balode, Jelena Lvovna Berezovič,
Pierre-Henri Billy, Ana María Cano González, Ian Clark, Richard Coates,
Vibeke Dalberg, Isolde Hausner, Botolv Helleland, Adrian Koopman,
Jaromír Krško, André Lapierre, Ljubov Ostaš, Sirkka Paikkala, Adam Siwiec,
Grant Smith, Svante Strandberg, Willy Van Langendonck, Walter Wenzel*

Vydáváno péčí Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i. / Published
by the Czech Language Institute of the Czech Academy of Sciences

Redakce / Editorial office:

Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., oddělení onomastiky,
Valentinská 1, 116 46 Praha 1
telefon 225 391 466, 225 391 467
z.dvorakova@ujc.cas.cz, stepan@ujc.cas.cz

Technická redakce / Technical editor:

Marcela Hladíková

© Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., Praha 2020

Acta onomastica ISSN 1211-4413 (Print)
Acta onomastica ISSN 2571-0907 (Online)

Vychází dvakrát ročně. / Published twice a year.

OBSAH

(Contents)

I. Stati (Articles)

- Mária Beláková* (Trnava), Dynamika hydroným v severnej časti povodia Malého Dunaja 7–19
 [The dynamics of hydronyms in the northern part of Malý Dunaj river basin]
- Václav Blažek* (Brno), Chříby a Brdo – toponymická bilingva? 20–28
 [Chříby and Brdo – a toponymic bilingual expression?]
- Alexandra Chomová* (Banská Bystrica), Zoonymá v komunikácii malej sociálnej skupiny (na materiáli mien psov) 29–47
 [Zoonyms in communication of a small social group (with regard to dog names)]
- Александр И. Илюдин* (Кропивницкий), Аланика в топонимии Дона 48–60
 [Alanica in the Don toponymy]
- Alexander Kalashnikov* (Moscow), The mechanicals' names in Russian translations of *A Midsummer Night's Dream* 61–75
 [Jména řemeslníků v ruských překladech *Snu noci svatojánské*]
- Elwira Kaczyńska* (Łódź), Polityka metonomastyczna niepodległej Grecji na przykładzie oikonomii Krety 76–101
 [The policy of independent Greece on changing place names as exemplified by Cretan oikonyms]
- Miroslav Kazík* (Moravany nad Váhom), Birmovné mená vo farnosti Moravany nad Váhom v 2. polovici 19. storočia 102–125
 [Confirmation names in the parish Moravany nad Váhom in the second half of the 19th century]
- Václav Lábus* (Liberec), Severovýchodočeské nářeční prvky v toponymii Vysokého nad Jizerou 126–135
 [North-East Czech dialectal elements in the toponymy of Vysoké nad Jizerou]
- Svitlana Lychuk* (Ivano-Frankivsk), Theoretical and methodological principles of the research of national geographical lexis by Slavic and Ukrainian linguists (based on Ivano-Frankivsk Region, Ukraine) 136–152
 [Teoretické a metodologické princípy zkoumání lidové geografické slovní zásoby slovanskými a ukrajinskými jazykovědci (na materiálu Ivano-Frankovské oblasti, Ukrajina)]

- Marie Nováková* (Praha), Jména českých osad ve volyňské gubernii v carském Rusku 153–160
[Names of Czech settlements in the Volhynian Governorate of the tsarist Russia]
- Klára Osolsobě* (Brno) – *Hana Žižková* (Brno), Homonymie mezi apelativy a proprii jako problém automatické morfologické analýzy češtiny 161–174
[Homonymy among Czech common and proper nouns as the problem of automatic morphological analysis]
- Jana Pleskalová* (Brno), Tradiční pomístní jména a jejich postavení v živé anoikonymii 175–184
[Traditional minor place names and their position in living anoikonyms]
- Martin Pukanec* (Nitra), K menám priamej línie Mojmírovského domu 185–193
[On the names of the direct line of the House of Mojmirs]
- Milena Šubrtová* (Brno), Na rozhraní ideonym a pragmatonym: jména parfémů a jejich souvislost s olfaktorickou percepcí 194–209
[Between ideonyms and pragmatonyms: perfume names and their olfactory perception]

II. Recenze (Reviews)

- Žaneta Dvořáková* (Praha), Luděk Bárta: Dnes má svátek... 210–215
[Luděk Bárta: Today is a nameday of...]
- Žaneta Dvořáková* (Praha), Stanislava Kloferová – Milena Šipková (eds.): Život ve slovech, slova v životě. Procházka labyrintem českých nářečí 216–218
[Stanislava Kloferová – Milena Šipková (eds.): Life in words, words in life. A walk through the labyrinth of Czech dialects]
- Tereza Klemensová* (Ostrava), Lenka Křížová – Jiří Martínek a kol.: Od Karlova mostu ke Gottwaldovu: Osobnosti v názvech měst a míst 218–222
[Lenka Křížová – Jiří Martínek et al.: From Charles Bridge to Gottwaldov. Personalities in the names of towns and places]
- Magdalena Matkowska-Jerzyk* (Wrocław), Izabela Łuc: Słownik nazwisk mieszkańców południowego Śląska XIX wieku 222–227
[Izabela Łuc: A dictionary of surnames of the inhabitants of southern Silesia in the 19th century]
- Libuše Spáčilová* (Olomouc), Rainer Vogel (†): Im Anfang war der Name. Die Bardutzkys aus Österreichisch-Schlesien. Bildung, Bedeutung und Verbreitung des Familiennamens Bardutzky 227–230

[Rainer Vogel (†): In the beginning there was a name. The Bardutzkys from the Austrian Silesia. Formation, meaning and distribution of the surname Bardutzky]

III. Kronika (Chronicle)

- Halszka Górný* (Kraków) – *Katarzyna Skowronek* (Kraków), 231–240
 Najważniejsze dokonania w onomastycznej twórczości naukowej profesor Aleksandry Cieślikowej (7 I 1936 – 11 XII 2018)
 [The most important achievements in onomastic scientific output of professor Aleksandra Cieślikowa]
- Jaromír Krško* (Banská Bystrica), Životné jubileum profesora Pavla Odaloša 241–242
 [Professor Pavel Odaloš's life jubilee]

IV. Zprávy a poznámky (News and Comments)

- Kolektiv onomastiků*, Onomastické zprávy a poznámky 243–248
 [Onomastic news and comments]
- Soňa Wojnarová* (Praha), Letní škola onomastických studií Helsinky 26.–30. 8. 2019 248–250
 [Summer School of Onomastic Studies Helsinki 26.–30. 8. 2019]
- Žaneta Dvořáková* (Praha) – *Pavel Štěpán* (Praha) – *Veronika Štěpánová* (Praha), 5. ročník konference ICONN 250–252
 [The 5th International Conference on Onomastics]
- Žaneta Dvořáková* (Praha) – *Miriám Giger* (Praha), 21. slovenská onomastická konference 252–254
 [The 21st Slovak Onomastic Conference]
- Seznam publikací a časopisů zaslaných v roce 2019 redakci Acta onomastica 255
 [List of publications and journals received in 2019]
- Pokyny pro úpravu rukopisů pro časopis Acta onomastica 256–259
 [Guidelines for the arrangement of manuscripts for the journal Acta onomastica]

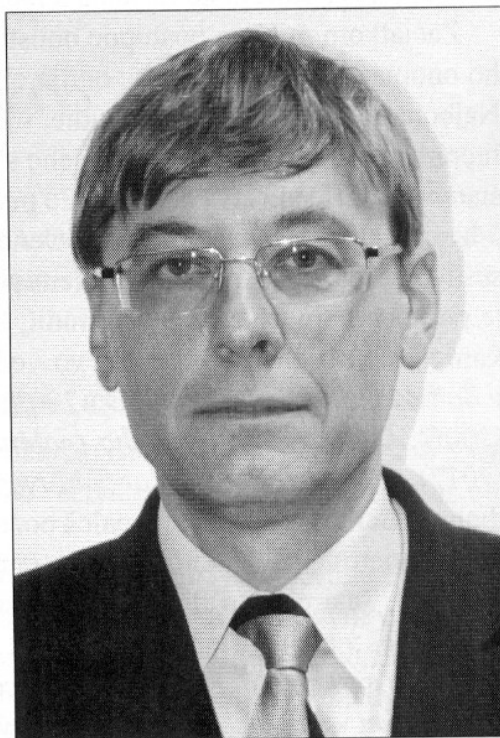
Jaromír K r š k o (Banská Bystrica)

ŽIVOTNÉ JUBILEUM PROFESORA PAVLA ODALOŠA

Začiatkom roka 2020 sa dožil významného životného jubilea vysokoškolský učiteľ a významný slovenský jazykovedec – profesor Pavol Odaloš.

Dr. h. c. prof. Pavol Odaloš, CSc., sa narodil 9. 1. 1960 v Banskej Bystrici. V rokoch 1979–1984 absolvoval štúdium slovenského jazyka a literatúry a občianskej náuky na vtedajšej samostatnej Pedagogickej fakulte v Banskej Bystrici. Po jeho úspešnom ukončení a krátkom „nelingvistickom“ pôsobení v Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici a na Strednom odbornom učilišti poľnohospodárskom v Banskej Bystrici začal od roku 1987 pôsobiť ako odborný asistent na Katedre slovenského jazyka a literatúry PF v Banskej Bystrici.

Začiatok vedeckovýskumného pôsobenia jubilanta je úzko spojený s dvoma lingvistickými disciplínami – sociolingvistikou a onomastikou, ktorým sa venuje už takmer štyri desiatky rokov. Poslanie onomastika začínal Pavol Odaloš naplňať aktuálnym výskumom urbanonymie. Krátko po jeho nástupe na katedru došlo k významným spoločenským a politickým zmenám, ktoré výrazne zasiahli práve oblasť urbanoným. P. Odaloš sa tejto oblasti venoval niekoľko rokov a zachytával zmeny urbanoným nielen v Banskej Bystrici, ale pozornosť venoval aj urbanonymám ďalších slovenských miest. Svoje vnímanie potrebných zmien banskobystrických urbanoným aj prakticky realizoval ako člen názvoslovnej komisie pri MsÚ začiatkom deväťdesiatych rokov. V roku 1996 bol iniciátorom a jedným z hlavných organizátorov medzinárodného kolokvia *Urbanonymá v kontexte histórie a súčasnosti* (1996). Z oblasti urbanonymie môžeme spomenúť napríklad kapitolu *Dynamika premien urbanonymie* v kolektívnej monografii *Sociálny kontext onymie* (2006). Rané štúdiá boli venované predovšetkým zachyteniu dynamických zmien česko-slovenských urbanoným po páde komunistickej diktatúry. Tieto trendy opísal napr. v štúdiách *Vývinové tendencie názvov ulíc a námestí miest a obcí na Slovensku* (1993), *Vplyv pádu socializmu na názvy ulíc a námestí v Česko-Slovensku* (1995), *Slovenské názvy ulíc a námestí v procese spoločenských*

zmien 90. rokov (1997), *Morfologicko-slootovorný pohľad na názvy slovenských ulíc* (1997), *Nominačný systém v urbanonymii* (2005), *Oficiálnosť a neoficiálnosť verzus paradigmatica urbanonymie* (2011). S doznievaním aktuálnosti modernej urbanonymie postupne prechádzal k ďalším onomastickým okruhom a témam, ponúkal nové teoretické riešenia a názory.

Začiatkom milénia postupne opustil problematiku urbanonymie a v centre jeho onomastického záujmu sa ocitla oblasť vlastných mien v literárnych dielach. Najbohatšie zastúpenie majú štúdie, v ktorých sa venoval problematike a funkciám literárnych mien v diele významného slovenského prozaika (a dlhoročného veľvyslanca v ČR) Ladislava Balleka. Po prvej štúdii – *Ballekova onymia* (2003), ktorá odznela na vedeckej konferencii venovanej tomuto spisovateľovi, sa P. Odaloš sústredil na analýzu literárnych mien celého literárneho diela L. Balleka. Výsledkom je publikovanie vyše desiatky štúdií, ktoré odzneli na domácich a zahraničných konferenciách a sú uverejnené vo vedeckých zborníkoch – napr. *Literáronymá v Ballekovej próze Biely vrabec* (2003), *Literáronymá v Ballekovom Pomocníkovi* (2006), *Literáronymá druhého (palánskeho) obdobia tvorby Ladislava Balleka* (2012), *Literáronymá v 3. období tvorby Ladislava Balleka* (2014) atď. Okrem diela L. Balleka venoval P. Odaloš pozornosť aj iným slovenským spisovateľom – F. Švantnerovi, M. Kukučínovi, Maximovi E. Matkinovi, P. Pišťankovi, E. Gombalovi, J. Tatárovi a ďalším. Viaceré štúdie mali všeobecno-teoretický charakter a P. Odaloš v nich postupne formuloval svoju teóriu literárnej onomastiky – *Status, funkcie a systémy literárnych vlastných mien* (2008), *Spoločenská determinácia literáronym v slovenskom literárnom vývine* (2009), *Verbálna a modelová realizácia funkcií literáronym* (2013). Syntézou vedeckého bádania P. Odaloša v oblasti literárnej onymie sa stala jeho monografia *Literáronymá v slovenskej literatúre* (2012), v ktorej definuje ústredný termín svojej teórie – literáronymá ako „vlastné mená literárneho priestoru v literárnych dielach, ktorých vznik je literárne podmienený existenciou individuálnej interpretácie sveta spisovateľom“ (s. 9).

V druhom decénií sa už popri otázkach literáronym ocitá v jeho pozornosti aj problematika tretej onomastickej oblasti – chrématonymie. Svoje dva príspevky z tejto oblasti prezentoval na onomastických konferenciách v Poľsku a na Slovensku – *Dynamika chrématonymie ako faktor dynamizácie onymie* (2011), *Modelovanie a modely chrématonym* (2015). Práve metóda modelovanie, ako jedna z metód výskumu proprií, je v súčasnosti hlavnou náplňou vedeckého záujmu nášho jubilanta v oblasti chrématonym. Na realizáciu výskumných zámerov výskumu modelov chrématonym vznikol pod vedením P. Odaloša výskumný projekt agentúry VEGA č. 1/0040/19 *Synchrónne modelovanie a modely chrématonym*.

Pri príležitosti významného životného jubilea prof. Pavla Odaloša mu prajeme predovšetkým dobré zdravie, neutíchajúci záujem o jazyk a jazykovedu, tvorivé zázemie v kolektíve prajných a rovnako nadšených kolegov a radosť z každého pracovného i osobného úspechu!